JĘZYK POLSKI · KARTA PRACY

Argumentuję! Teza, argument, przykład

13–15 lat

klasy 7–8

Imię i nazwisko: Klasa: Data:

1 Ściągawka argumentacji

pojęcia

pojęcie	co to jest	przykład
teza	stanowisko, którego bronisz – zdanie oznajmujące	*Warto mieć przyjaciół.*
hipoteza	przypuszczenie, które sprawdzasz – często pytanie	*Czy przyjaźń wymaga poświęceń?*
argument	powód, który uzasadnia tezę	*Przyjaciel pomaga w trudnych chwilach.*
przykład	dowód argumentu: lektura, historia, życie	*Akcja pod Arsenałem w „Kamieniach na szaniec”*
kontrargument	pogląd przeciwny, który rozważasz i odpierasz	*Ktoś powie, że przyjaciele zawodzą…*
wniosek	podsumowanie, potwierdzenie tezy	*Przyjaźń jest więc…*

Wyrażenia porządkujące: po pierwsze, po drugie · ponadto, co więcej · na przykład, dowodem jest · jednak, z drugiej strony · dlatego, zatem, wobec tego · podsumowując

2 Gdzie jest teza? Podkreśl ją w każdym tekście. Wpisz, czy stoi na początku (P), w środku (Ś) czy na końcu (K).

teza

Teza nie zawsze stoi w pierwszym zdaniu. Szukaj zdania, którego bronią pozostałe.

A Mundurki szkolne to dobry pomysł. Kiedy wszyscy noszą takie same stroje, nikt nie ocenia kolegów po markach ubrań. Rano nie trzeba też zastanawiać się, co na siebie włożyć. ☐

B Wielu dorosłych twierdzi, że nastolatki nie czytają książek. To nieprawda: młodzi ludzie czytają, tylko często wybierają inne tytuły niż ich rodzice. Wystarczy zajrzeć do szkolnej biblioteki w czwartek po południu, kiedy działa klub fantastyki – trudno tam znaleźć wolne krzesło. ☐

C Wolontariat w schronisku uczy odpowiedzialności, bo zwierzę czeka na spacer bez względu na pogodę i nasz nastrój. Myślę więc, że każdy, kto może, powinien choć raz spróbować takiej pomocy. ☐

W którym tekście autor najpierw przytacza cudzy pogląd, a potem go podważa? Czemu to służy?

3 Fakt czy opinia? Wpisz F albo O.

fakt i opinia

Fakt można sprawdzić w wiarygodnym źródle. Opinia wyraża ocenę – można się z nią zgodzić albo nie. W argumentacji fakty wzmacniają opinię.

☐ 1. Polska przystąpiła do Unii Europejskiej w 2004 roku.

☐ 2. Książki papierowe są lepsze od e-booków.

☐ 3. „Pan Tadeusz” ukazał się po raz pierwszy w 1834 roku w Paryżu.

☐ 4. Najpiękniejszą porą roku jest jesień.

☐ 5. Pod normalnym ciśnieniem atmosferycznym woda wrze w temperaturze 100 °C.

☐ 6. Każdy uczeń powinien uprawiać jakiś sport.

☐ 7. Henryk Sienkiewicz otrzymał literacką Nagrodę Nobla w 1905 roku.

☐ 8. Gry komputerowe zawsze szkodzą młodzieży.

Która opinia zawiera **uogólnienie**, przez co łatwo ją podważyć? Numer i słowo, które o tym świadczy:

_____

4 Rodzaje argumentów. Teza: *Warto uczyć się języków obcych*. Przyporządkuj argumentom 1–4 rodzaje A–D.

rodzaje

1. Znajomość angielskiego pozwala czytać instrukcje, artykuły i strony internetowe, które nie mają polskiej wersji. ☐
2. Moja kuzynka dzięki znajomości hiszpańskiego zaprzyjaźniła się z rówieśnikami podczas wymiany uczniowskiej. ☐
3. Nauczycielka języków, która od dwudziestu lat uczy w naszej szkole, powtarza, że każdy nowy język to nowe okno na świat. ☐
4. Czy nie byłoby wspaniale zamówić obiad w Rzymie po włosku i zobaczyć uśmiech kelnera? ☐

A – rzeczowy (logiczny)
B – odwołanie do autorytetu
C – przykład z życia
D – odwołanie do emocji

Który argument jest najmocniejszy w rozprawce szkolnej? Dlaczego?

_____

5 Pułapki w argumentacji. Nazwij błąd: uogólnienie, atak na osobę, fałszywy autorytet, błędne koło.

krytyczne myślenie

1	„Wszyscy nastolatkowie spędzają całe dnie w telefonach, więc lekcje powinny trwać krócej.”	
2	„Nie słuchajcie Kuby, bo ma słabe oceny z polskiego.”	
3	„Ta pasta do zębów jest najlepsza – poleca ją znany piłkarz.”	
4	„Ta książka jest świetna, bo to po prostu znakomita lektura.”	

6 Uzupełnij akapit wyrażeniami z ramki. Każdego użyj raz.

spójność

Ponadto | Podsumowując | Po pierwsze | Dlatego | Na przykład | Oczywiście,

Uważam, że szkoła powinna organizować więcej zajęć na świeżym powietrzu. (1) _____ ruch na powietrzu poprawia koncentrację – po spacerze łatwiej skupić się na lekcji. (2) _____ takie zajęcia uczą obserwacji przyrody. (3) _____ na lekcji biologii w parku można zobaczyć, jak zmieniają się liście jesienią. (4) _____ pogoda nie zawsze sprzyja wyjściom. (5) _____ warto mieć plan B i zabierać na zajęcia peleryny. (6) _____, lekcje w plenerze mają więcej zalet niż wad i warto je wprowadzać częściej.

7 Kontrargument i odparcie. Dokończ wypowiedzi.

rozważ drugą stronę

a) Teza: *Warto prowadzić dziennik lub pamiętnik.* Ktoś powie, że to strata czasu, bo wszystko można zapisać w telefonie. Odpowiem, że…

_____

_____

b) Teza: *Uczniowie powinni sami wybierać część lektur.* Przeciwnicy twierdzą, że wtedy nikt nie przeczyta klasyki. Można jednak zauważyć, że…

_____

_____

8 Plan rozprawki. Temat: *Czy warto mieć przyjaciół? Uzasadnij swoje stanowisko, odwołując się do lektury obowiązkowej i innego tekstu kultury.*

kompozycja

Wstęp + teza	
Argument 1 przykład z lektury:	
Argument 2 przykład z innego tekstu kultury lub z historii:	
Kontrargument i odparcie	
Zakończenie	

Podpowiedź: *Kamienie na szaniec* A. Kamińskiego, *Mały Książę* A. de Saint-Exupéry'ego, *Opowieść wigilijna* Ch. Dickensa.

9 Napisz wstęp do rozprawki z zadania 8 (3–5 zdań). Zakończ go tezą.

piszę

Wstęp może zaczynać się od ogólnej myśli, pytania, definicji lub krótkiej sytuacji z życia. Na egzaminie ósmoklasisty całe wypracowanie musi mieć co najmniej 200 słów.

10 Oceń akapit kolegi według kryteriów. Zaznacz ✓ lub ✗ i napisz jedną radę.

ocena

„Przyjaźń jest bardzo ważna i każdy to wie. Przyjaźń jest ważna, bo przyjaciele są ważni. W książkach też są przyjaciele. Dlatego przyjaźń to ważna sprawa."

akapit zawiera jasno sformułowany argument	
argument jest poparty konkretnym przykładem z lektury	
autor unika powtórzeń	
w akapicie nie ma błędnego koła	

Moja rada:

11 Napisz akapit z zadania 10 od nowa – tak, by spełniał wszystkie cztery kryteria.

redagowanie

Schemat akapitu: **argument** (zdanie główne) → **wyjaśnienie** → **przykład** (tytuł, bohater, konkretna sytuacja) → **wniosek** łączący z tezą.

JĘZYK POLSKI · KLUCZ · KARTA PRACY

Odpowiedzi – Argumentacja i rozprawka

13–15 lat

Odpowiedzi

2. Teza

A – teza na początku (P): „Mundurki szkolne to dobry pomysł.” · B – teza w środku (Ś): „To nieprawda: młodzi ludzie czytają, tylko często wybierają inne tytuły niż ich rodzice.” Pierwsze zdanie to cudzy pogląd (kontrargument), który autor podważa – to **polemika**; pokazuje, że autor zna drugą stronę, i wzmacnia jego tezę. · C – teza na końcu (K): „każdy, kto może, powinien choć raz spróbować takiej pomocy.”

3. Fakt czy opinia

1 F · 2 O · 3 F · 4 O · 5 F · 6 O · 7 F · 8 O. Uogólnienie: zdanie 8 – słowo **„zawsze”** (uznajemy też 6 – **„każdy”**, z uzasadnieniem).

4. Rodzaje argumentów

1 A · 2 C · 3 B · 4 D. Najmocniejszy w rozprawce jest zwykle argument rzeczowy (1) poparty przykładem; odwołanie do emocji przekonuje, ale samo niczego nie dowodzi. Uznajemy inną odpowiedź z rzeczowym uzasadnieniem.

5. Pułapki

1 uogólnienie („wszyscy”, „całe dnie”) · 2 atak na osobę (ocenia Kubę, a nie jego argument) · 3 fałszywy autorytet (piłkarz nie jest specjalistą od zębów) · 4 błędne koło (teza uzasadniona samą sobą).

6. Akapit

1 Po pierwsze · 2 Ponadto · 3 Na przykład · 4 Oczywiście, · 5 Dlatego · 6 Podsumowując. (Zdanie 4 to kontrargument – „Oczywiście,” przyznaje rację przeciwnikom, a „Dlatego” wprowadza odparcie.)

7. Kontrargumenty – przykłady

a) …pisanie odręczne pomaga uporządkować myśli i lepiej zapamiętać przeżycia, a pamiętnik nie rozprasza powiadomieniami. b) …uczniowie, którzy polubią czytanie dzięki wybranym książkom, chętniej sięgną potem po klasykę; poza tym część kanonu nadal byłaby obowiązkowa. Uznajemy każde logiczne odparcie.

8. Plan – przykład

Teza: Warto mieć przyjaciół, bo przyjaźń daje oparcie i uczy odpowiedzialności. Arg. 1: przyjaciel ryzykuje dla drugiego – *Kamienie na szaniec*: Zośka dowodzi akcją pod Arsenałem (26 marca 1943 r.), w której koledzy odbijają z rąk gestapo Rudego; Alek zostaje w niej śmiertelnie ranny. Arg. 2: przyjaźń wymaga czasu i odpowiedzialności – *Mały Książę*: lis wyjaśnia, czym jest „oswojenie”. Kontrargument: przyjaciele mogą zawieść → prawdziwą przyjaźń poznaje się w trudnych chwilach. Zakończenie: potwierdzenie tezy.

9. Wstęp – kryteria

Wprowadzenie do tematu (1–3 zdania), jasna teza na końcu, brak streszczania lektur. Przykład: *Każdy z nas zna chwile, w których sam sobie nie poradzi. Właśnie wtedy okazuje się, kto jest obok. Uważam, że warto mieć przyjaciół, ponieważ prawdziwa przyjaźń daje oparcie i uczy odpowiedzialności za drugiego człowieka.*

10. Ocena akapitu

✗ argument jest niejasny · ✗ brak konkretnego przykładu (nie podano tytułu ani sytuacji) · ✗ forma słowa „ważny” powtarza się 4 razy, a „przyjaźń” 3 razy · ✗ zdanie 2 to błędne koło. Rada: np. „Nazwij argument, podaj tytuł lektury i opisz konkretną sytuację; zastąp powtórzenia synonimami.”

11. Nowy akapit – przykład

Przede wszystkim prawdziwy przyjaciel nie zostawia nas w niebezpieczeństwie. Dowodem jest postawa bohaterów „Kamieni na szaniec” A. Kamińskiego: gdy gestapo aresztowało Rudego, Zośka i jego koledzy przeprowadzili akcję pod Arsenałem, by go uwolnić, choć narażali własne życie. Ich przyjaźń okazała się silniejsza niż strach. Dlatego uważam, że przyjaciele dają nam oparcie, jakiego nie da nic innego.

Teksty A–C, akapity i przykłady są autorskie (Główkownia Druk). Fakty w zad. 3: przystąpienie Polski do UE 1 maja 2004 r.; pierwsze wydanie „Pana Tadeusza” – Paryż 1834; Nobel dla H. Sienkiewicza – 1905. Wymóg 200 słów – informator CKE o egzaminie ósmoklasisty z języka polskiego.